

Νεωτερικότητα και Αρχαιότητα: Θεώρηση και Πολιτική του Παρελθόντος
(Κ.Μ. 110268)

Από τις 65 θεματικές θα τεθούν 5-7 από διαφορετικές ενότητες για να σχολιαστούν 2.

Διδάσκων Καθ. Στέφανος Πεσμαζόγλου
Χειμερινό Εξάμηνο 2015 – 2016

Γενικά – εννοιολογικά & μεθοδολογικά στην θεώρηση παρελθουσών εποχών

1. Γιατί ‘θεωρήσεις’ και ‘πολιτικές’ –στον πληθυντικό- του παρελθόντος;
2. Πως συνυφαίνεται η Νεωτερικότητα με την Αρχαιότητα;
3. Με ποιους τρόπους είναι δυνατόν θραύσματα των παρελθουσών εποχών να χρησιμοποιηθούν για πολιτικές του εκάστοτε παρόντος;
4. Πόσο λογικό είναι να αποκλείονται εκπρόσωποι άλλων θρησκειών και διαφορετικών χριστιανικών δογμάτων στα εγκαίνια έκθεσης Βυζαντινών κειμηλίων ;
5. Πόσο λογικό είναι να αποκλείονται από έκθεση Βυζαντινών κειμηλίων εκπρόσωποι άλλων θρησκειών και διαφορετικών χριστιανικών δογμάτων ;
6. Η έννοια ‘Ελληνισμός’: Αναφερθείτε σε ορισμένες βασικές χρήσεις και καταχρήσεις της.
7. Ο μύθος της απόλυτης γλωσσικής συνέχειας πως συμπλέκεται με τον μύθο του περιούσιου λαού;
8. Είναι νοητή και επιθυμητή η αξιολόγηση ποικίλων ιστορικών εποχών με κριτήριο μια θεωρούμενη υπέρτατη χρυσή εποχή; (με παράδειγμα αναφοράς την Ελλάδα)
9. Πόσο σημαντικός ήταν ο ρόλος της Ευρώπης την εποχή του Διαφωτισμού στην ανάδειξη της Κλασικής Ελλάδας στην Νεότερη Ελλάδα;
10. Η όσμωση και η ανάμειξη πολιτισμών ή η καθαρότητα του καθενός είναι η συνθήκη που διαπερνά στην μεγάλη διάρκεια τον Ελληνικό Πολιτισμό;
11. Επετειακοί εορτασμοί, εθνικοί ύμνοι και σημαίες: Ποια είναι η λειτουργία τους σήμερα;

Η θεώρηση του Οθωμανικού Παρελθόντος

12. ‘Τετρακόσια χρόνια Τουρκο-κρατίας’: Αναλύστε (‘αποδομείστε’) τα συστατικά στοιχεία συγκρότησης της Ιστοριογραφικής αυτής θεώρησης του Οθωμανικού παρελθόντος.
13. Το Οθωμανικό παρελθόν πόσο αντανακλάται και πόσο διαθλάται μέσα από το μοτίβο ‘400 χρόνια Τουρκοκρατίας’;

14. Σε πια ιστορικά τεκμήρια δομείται ο μύθος του ‘Κρυφού σχολειού’ και με πια αντεπιχειρήματα μπορεί κανείς να τον τροποποιήσει ή/και να τον αναιρέσει;
15. Πια πορεία διαπιστώνεται στην διάρκεια των δύο τελευταίων αιώνων ως προς την ενεργοποίηση του μύθου του κρυφού σχολειού;
16. Πώς αντιλαμβάνεστε τον όρο «εθνικιστικοί μύθοι»; Αναφερθείτε σε ένα ή δύο παραδείγματα αναλυτικότερα.
17. Πώς τεκμηριώνεται ή πώς αναιρείται η διατύπωση «Έλληνες και Τούρκοι προαιώνιοι εχθροί»;
18. Έλληνες και Τούρκοι, με βάση τις αμοιβαία απορριπτικές αντιλήψεις στον τρόπο αλληλόδρασης τους, έχουν χαρακτηριστεί ως «αδελφοί – εχθροί». Πόσο ισχύει η ως άνω διαπίστωση και τι ερμηνεία δίνετε;
19. «Φίλοι» και «εχθροί»: Πώς κατασκευάζεται το δίπολο από την εθνική μυθολογία; Παρουσιάστε επιγραμματικά μερικά από τα βασικά ‘δομικά υλικά’ με κύριο σημείο αναφοράς τις Ελληνικές στερεοτυπικές αντιλήψεις για ‘τον Τούρκο’.
20. Αναφέρετε ορισμένα κριτήρια βάσει των οποίων μπορεί να εξεταστεί συγκριτικά η Οθωμανική εποχή.
21. ‘Γενοκτονία’, ‘Εθνοκάθαρση’, ‘Καταστροφή’, ‘Εγκλήματα Πολέμου’: Πώς εννοιολογούνται ακριβέστερα κατά την γνώμη σας οι βίαιες σφαγές και εκτοπίσεις στην Μικρά Ασία, τον Πόντο και την Αρμενία; Επιλέξτε τον πλέον κατάλληλο όρο για την κάθε μία από τις τρεις περιπτώσεις εξηγώντας συνοπτικά τους λόγους.

Παρελθούσες εποχές και Αρχαιότητες

22. ‘Η αναζήτηση ταυτότητας, ιδιαιτερότητας και διαφορετικότητας οδηγεί στην υποβάθμιση, αν όχι στην αποσιώπηση αλλότριων πολιτισμικών συμβολών & επιρροών’. Σχολιάστε την ως άνω διατύπωση στο φως των σεμιναρίων μας.
23. Η συστοιχία των όρων ‘έπαφές’, ‘διασυνδέσεις’, ‘προσφορά’, ‘ροές’ σε ποια κατεύθυνση θεώρησης μας οδηγεί ως προς τις σχέσεις Δύσης και Ανατολής;
24. Πως αντιλαμβάνεστε την ρήση του Δημήτρη Μαρωνίτη πως *‘με την αρχαιότητα μας συνδέουν γέφυρες πραγματικές, γέφυρες κομμένες και γέφυρες στημμένες;’*
25. Πόσο ισχύει, κατά την γνώμη σας ότι η Αρχαιότητα ήταν σε μια συγκεκριμένη κρίσιμη ιστορική συγκυρία αναγκαία συνέπεια της Νεωτερικότητας;
26. Στην θεώρηση του αρχαίου (Ελληνικού & Ρωμαϊκού) παρελθόντος πόσο διευκολύνει ή πόσο δυσκολεύει η διχοτομική προσέγγιση Ανατολής & Δύσης ;
27. «Οι Αρχαίοι Έλληνες και ‘εμείς’»: Πως καταλαβαίνετε το νόημα της διατύπωσης; Πόση είναι η έκταση και η ένταση των ταυτίσεων και των διαφοροποιήσεων;

Η Θεώρηση τους Κλασικής Εποχής

28. Ο προσδιορισμός ‘κλασική’ για κάποια περίοδο της αρχαιότητας τι σηματοδοτεί;
29. «Η Ελευθερία των Ελλήνων, όχι πάντα και παντού αλλά σε ύψιστο βαθμό στη δημοκρατική και ‘κλασική’ Αθήνα (εκείνη με την ανώτερη τέχνη), άνοιγε τις πόρτες στην ελευθερία των σύγχρονων». Σχολιάστε την διατύπωση αυτή του Salvatore Settis.
30. Α. Ποια είναι μερικά από τα κυρίαρχα χαρακτηριστικά που διαπνέει την αντίληψη περί της κλασικής ελληνικής αρχαιότητας στα έργα εμβληματικών πρωταγωνιστών τους όπως οι Winckelmann ((1717 – 1768) & Jaeger (1880 -1961)
- Β. Ποια είναι μερικά από τα κυρίαρχα χαρακτηριστικά που διαπνέουν την αντίληψη περί της κλασικής ελληνικής αρχαιότητας στα έργα εμβληματικών πρωταγωνιστών τους όπως ο Winckelmann ;
31. Ο Winckelmann θα υποστηρίξει πως η Ελευθερία εμπνέοντας έννοια συμμετοχής στην ζωή της πόλης παρακινεί τον πολίτη να δώσει τον καλύτερο εαυτό του. Επομένως η Ελευθερία οδηγεί στην κατάκτηση της κορυφής στην τέχνη. Πόσο νομίζετε πως αποδίδει το κλίμα στην Ευρώπη τον 18^ο αιώνα;
32. Κατά πόσο ο Κλασικός ‘Χρυσός αιώνας’ μπορεί να αντιμετωπιστεί ως κανόνας σύγκρισης με εποχές του πρότερες του Κλασικού αλλά και μεταγενέστερων εποχές;
33. Οι δοξαστικοί τόνοι για την κλασική περίοδο μπορεί να αναδεικνύουν θαυμαστές πτυχές τους αλλά συσκοτίζουν την κατανόηση της. Σχολιάστε.
34. Κατά πόσο η δοξαστική προσέγγιση της κλασικής περιόδου είναι περισσότερο ένδειξη της σύγχρονης ένδειας;
35. Ο ενθουσιασμός για την κλασική περίοδο αντί της κατανόησης πρώιμων καταβολών της και σύγχρονων εξ’ Ανατολών επιρροών εν τέλει μήπως οδηγεί στην απομόνωση της;
36. Πόσο αληθεύει πως οι σύγχρονοι Έλληνες ιδιοποιούνται την αίγλη κλασικής αρχαιότητας για να αυτοανακηρυχθούν γονιδιακά ‘περιούσιος λαός’ ;
37. Με ποια έννοια η ‘Σχολή τους Αθήνας’ υπήρξε σχολή της Ελλάδος, της Ρώμης , της Ευρώπης και του κόσμου;
38. Ποια είναι η συμβολική σημασία του έργου του Ραφαήλ ‘Η Σχολή των Αθηνών’;

Παρελθούσες εποχές και ορισμένες πρόσθετες θεματικές

39. Πώς και πότε εντάσσεται η θεώρηση του Βυζαντινού παρελθόντος στο σχήμα της Ελληνικής Συνέχειας;

40. Πως διαφοροποιήθηκε και σε ποιες φάσεις η θεώρηση του **Μακεδονικού** παρελθόντος;
41. Πόσο συμπυκνώνεται στην προσέγγιση του Ρωμαϊκού πολιτισμού ως θεμελιωμένου σε 'Πολιτισμό Μνήμης' σε αντιδιαστολή με τον Ελληνικό Πολιτισμό Γνώσης;
42. Το **Ρωμαϊκό** παρελθόν σε τι βαθμό συμπυκνώνεται στερεοτυπικά στο dictum του **Βιργίλιου** «*η Ρώμη μονοπωλεί τας τέχνας του πολέμου και του νόμου, αλλά οι καθεαυτές τέχνες- πρέπει να αποδοθούν στην Ελλάδα*».
43. «*Η αιχμάλωτη – ηττημένη – Ελλάς υπέταξε τον άγριον κατακτητήν και εισήγαγε τας τέχνας εις το χωριάτικο-άξεστο Λάτιον*». Σε τι βαθμό η διατύπωση του **Οράτιου** συμπυκνώνει τον τρόπο θεώρησης των σύγχρονων Ελλήνων για την Ρωμαϊκή περίοδο;
44. Κατά τον Winckelmann η ελευθερία έπαψε να υφίσταται με την υποδούλωση της Ελλάδας αρχικά στους Μακεδόνες, μετά στους Ρωμαίους και κατά προέκταση στους Βυζαντινούς με αποτέλεσμα την παρακμή της τέχνης. Το ερώτημα είναι πόσο κοινός τόπος ήταν στις αντιλήψεις των Ευρωπαίων λογίων η άποψη αυτή ως μετά τα μέσα 19^{ου} αιώνα;
45. Σε τι βαθμό και με ποιους τρόπους επηρέασε η Κυκλαδική τέχνη την αισθητική θεώρηση στον μεσοπόλεμο ;
46. Παρουσιάστε τις πολιτικο-πολιτισμικές χρήσεις και καταχρήσεις των ανασκαφικών ευρημάτων του Μινωικού πολιτισμού ;
47. Πως επηρέασε τον μοντερνισμό στις τέχνες η ανακάλυψη της Μινωικής Κρήτης ;
48. Η προσέγγιση για την '[διαχρινική] Αντιστασιακή Φύση' στο DNA του Έλληνα που θεμελιώνεται;
49. Αναφερθείτε σε ταινία που κινείται θεματικά σε κάποια άλλη φάση του πρότερου παρελθόντος και τους τρόπους χρήσης (και κατάχρησης τους) για την εξυπηρέτηση στόχων του εκάστοτε παρόντος (από τους '300 του Λεωνίδα' περνώντας από τον 'Μονομάχο' 'Gladiator' ως τον 'El Greco').
50. Έχετε παραδείγματα κατά νου από κόμικς και την θεώρηση τους που εκπέμπουν μηνύματα για τις ιδεολογικο-πολιτικές τους στοχεύσεις την εποχή κατασκευής τους ;
51. 'Ο εκάστοτε αριστούχος μαθητής κρατάει την Ελληνική σημαία στις εθνικές εορτές'. Αυτή είναι η οδηγία του Υπουργείου Παιδείας. Το ερώτημα που τίθεται είναι πόσο επιτρέπεται να παραβιάζονται οι οδηγίες αυτές όταν ο αριστούχος τυχαίνει να είναι παιδί μεταναστών;
52. Πόσο στέκει να δεχόμαστε την μετατροπή στην Ελλάδα του τζαμιού σε κινηματογράφο ενώ αντιδρούμε σφόδρα στην επαναλειτουργία της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη σαν τζαμί;

53. Αναφερθείτε σε ταινία που κινείται θεματικά σε κάποια πρότερη εποχή από την–Ελληνική & Ρωμαϊκή ως την νεότερη Ενετική & Οθωμανική – και τους τρόπους κατάχρησης για την εξυπηρέτηση στόχων του εκάστοτε παρόντος (από τους ‘300 του Λεωνίδα’ και τον Μέγα Αλέξανδρο περνώντας από τον ‘Μονομάχο’ ‘Gladiator’ & την Υπατία ως τον ‘El Greco’).

Η Δημοκρατία τότε και τώρα

54. Κατά τον Salvatore Settis «η σύγχρονη ιδέα της ατομικής ελευθερίας όπως διαμορφώθηκε στην Αμερικανική και στη Γαλλική Επανάσταση καθώς επίσης στη γερμανική φιλοσοφία, είναι πολύ διαφορετική από την ελευθερία των Αρχαίων η οποία ερμηνεύεται ως δικαίωμα συμμετοχής του πολίτη στην άσκηση της εξουσίας/διοίκηση του κράτους». Με βάση όσα έχετε διαβάσει πώς αντιλαμβάνεστε την άποψη αυτή;
55. Η Hannah Arendt θα υποστηρίξει πως ούτε η Αμερικανική Επανάσταση ούτε και η Γαλλική θα είχαν ποτέ πραγματοποιηθεί χωρίς το παράδειγμα της ‘κλασικής’ αρχαιότητας. Σχολιάστε.
56. Η Αρχαία Αθηναϊκή Δημοκρατία και η σημερινή Αντιπροσωπευτική Δημοκρατία: Ποιά είναι η έκταση και η ένταση των κυριοτέρων ταυτίσεων και διαφοροποιήσεων;
57. Σε τι βαθμό μπορεί κανείς να αντλήσει πραγματικά διδάγματα για την σημερινή πολιτειακή οργάνωση όπως ακούγονται ενίοτε από φορείς αγανακτισμένων ή ‘αγανακτισμένων’ ;
58. Η Αρχαία Δημοκρατία πόσο μπορεί να συγκριθεί με την σημερινή υπονομευμένη Δημοκρατία;
59. Ποια είναι τα κριτήρια βάσει των οποίων ο Paul Woodruff αναλύει την *Πρώτη Δημοκρατία* ;
60. Ποια είναι τα είδωλα της Αρχαίας Ελληνικής Δημοκρατίας κατά Woodruff;
61. Η Γενική Παιδεία των πολιτών μπορεί να θεωρηθεί κλειδί στην κατανόηση της Δημοκρατίας και της δημιουργικότητας τότε [στην Αρχαιότητα] και τώρα;
62. Ποια είναι η σημασία της αρχαίας ελληνικής δημοκρατίας για μας σήμερα;
63. Δούλοι, νέοι, ξένοι, γυναίκες: Η περιθωριακή θέση τους στην Αθηναϊκή πολιτεία πόσο επιτρέπει να θεωρούμε σήμερα συγκρίσιμη την Δημοκρατία τότε και τώρα;
64. Η ορολογία της σχετικότητας – διασταύρωση πολιτισμών, υβριδικές καταστάσεις πόσο διευκολύνει ως κριτήριο την σύγκριση δημοκρατικών πολιτευμάτων στην μεγάλη χρονική διάρκεια;